

Mira Malczyńska – Biały
Rzeszów
mira19@interia.pl

**Sten Berglund, Joakim Ekman, Henri Vogot, Frank H. Aarebrot,
*The Making of the European Union.
Foundations, Institutions and Future Trends,*
Edward Elgar Publishing Press, Cheltenham 2006, ss.238.**

W 2006 r. ukazała się nakładem Wydawnictwa Edward Elgar Publishing monografia „*The Making of the European Union. Foundations, Institutions and Future Trends*” /*Proces tworzenia Unii Europejskiej. Fundamenty, instytucje oraz przyszłe tendencje*/, która może być uznana za nowatorskie spojrzenie na proces integracji europejskiej. Autorami publikacji są czterej naukowcy: profesor Frank H. Aarebrot urodzony w 1947 roku, zajmujący się porównawczą polityką na „Bergen University” w Norwegii, Sten Berglund urodzony w 1947 roku, profesor nauk politycznych na „University of Örebro” w Szwecji oraz „Humboldt University” w Berlinie, dr Jakim Ekman urodzony w 1970 roku, zajmujący się naukami politycznymi na „University of Örebro” w Szwecji oraz Henri Vogt urodzony w 1967 roku „Research Fellow” na „University of Helsinki” w Finlandii. Są oni współautorami kilku publikacji naukowych min. „*The Political History of Eastern Europe In the 20th Century*” [Polityczna historia Europy wschodniej w XX wieku], 1997 r., (współautorami są Sten Berglund i Frank H. Aarebrot), „*Challenges to Democracy: Eastern Europe Ten Years after the Collapse of Communism*” [Wyzwania demokracji: Europa wschodnia dziesięć lat po upadku komunizmu], 2001 r., (współautorami są Sten Berglund i Henri Vogt i Frank H. Aarebrot) oraz „*The Handbook of Political change In Eastern Europe*” [Podręcznik politycznych przemian w Europie zachodniej], 2004r., (współautorami są Sten Berglund i Jakim Ekman).

W monografii „*The Making of the European Union. Foundations, Institutions and Future Trends*” autorzy dowodzą, że proces integracji europejskiej zmierza w kierunku najpoważniejszego kryzysu od czasów duńskiego głosowania przeciwko Traktatowi o Unii Europejskiej w 1992 roku. Latem 2005 roku Francja i Niemcy odrzuciły Traktat ustanawiający Konstytucje dla Europy, a zatem „zamroziły” (*freezing*) konstytucyjny proces na przynajmniej kilka lat. Autorzy opisują i analizują historyczne, moralne i intelektualne determinanty europejskiej integracji. Zastosowa-

na szeroka analiza porównawcza (*comparative perspective*), której podstawą badań są poszczególne państwa europejskie ogniskuje w liczne rozważania na temat euro sceptycyzmu.

Bazę źródłową wykorzystaną w powyższej publikacji stanowią w większości materiały gromadzone przez Komisję Europejską i inne instytucje oraz organizacje europejskie. Wykorzystano również dane statystyczne i historyczne. Autorzy przedstawiają szereg teoretycznych i konceptualistycznych teorii kładąc nacisk na analizę empiryczną. Książka zawiera również liczne wykresy oraz tabele ułatwiające zrozumienie analizowanych kwestii.

Publikacja „The Making of the European Union. Foundations, Institutions and Future Trends” składa się z wykazu tematów, spisu tabel, notki o autorach, ośmiu rozdziałów z których pierwszy jest wprowadzeniem a ostatni konkluzją na temat przyszłości Unii Europejskiej, aneksu zawierającego „Chronology of European Integration” [chronologiczny zbiór wydarzeń] istotnych dla integracji europejskiej oraz indeksu rzeczowego.

Jak sugeruje tytuł, publikację możemy podzielić na trzy części. Na pierwszą składają się trzy pierwsze rozdziały dotyczące „fundamentów” (*foundation*) UE.

I rozdział zatytułowany „Introduction” [Wprowadzenie], którego autorami są Henri Vogt i Sten Berglund jest „prezentacją” głównych problemów podjętych w monografii. Zawiera interesujące rozważania dotyczące znaczenia pojęcia „skłonności integracyjnej” (*integration propensity*).

Rozdział II, autorstwa Frank H. Aerebrot pt. „The Origins of the European Union” [Geneza Unii Europejskiej], jest krótkim przeglądem wczesnego procesu integracyjnego na kontynencie europejskim. Autor kompetentnie pokazuje, że „aktualna fala” integracji (*current wave of integration*) nie jest czymś wyjątkowym, lecz specyficzne procesy integracyjne istnieją na kontynencie europejskim od długiego czasu. Autor wnikliwie opisuje rozwój Europy jej ekonomiczną współpracę uwieńczoną procesami integracyjnymi.

Rozdział III, którego autorem jest Henri Vogt poświęcony jest „Patterns of Inclusion and Exclusion in Europe” [Wzorcom włączenia i wykluczenia z Wspólnoty Europejskiej]. Henri Vogt koncentruje się, na analizie praw obywatelskich. Umiejętnie stawia, pytanie dotyczące charakteru europejskich państw narodowych, odznaczających się znaczną różnorodnością religijną. Rozdział ten jest ewidentnym promowaniem przez autora poparcia dla polityki UE i jej instytucji.

Druga część monografii składa się z rozdziału IV i V. Dotyczy „powszechnego poparcia” (*public support*) dla instytucji i polityki Unii.

Sten Berglund w rozdziale IV pt. “Support for the European Union” [Poparcie

dla Unii Europejskiej], podkreśla ważność kwestii zawierzenia instytucjom UE. Na podstawie analizy zachowań mieszkańców UE formułuje pytanie, czy ludzie tylko tolerują UE czy rzeczywiście zobowiązują się być lojalnymi wobec zasad integracji.

W rozdziale V pt. „Suport for Deeper Political Integration: The External Dimension” [Poparcie dla głębszej politycznej integracji: w wymiarze zagranicznym], autor Jakim Ekman omawia kwestie europejskiego nastawienia do powiększania i kontynuowania integracji w dziedzinie „spraw zagranicznych” (*foreign*), oraz „polityki bezpieczeństwa” (*security policy*). Polityki te tradycyjnie należą do jądra funkcjonowania państw. Autor swoje rozważania kończy pytaniem, czy Europejczycy są skłonni do przewartościowania swych autorytetów w tych dziedzinach?

Trzecia część publikacji kierowana jest do przeciwników integracji europejskiej. Jest podzielona na dwa rozdziały (VII i VIII) ukazujące „wyboistą drogę” (*bumpy road*) europejskiej integracji. W rozdziale VI pt. „The Challenge of Euro scepticism and Nationalism” [Wyzwanie w stosunku do euro sceptycyzmu oraz nacjonalizmu], Sten Berglund i Jakim Ekman badają wpływ dwóch głównych trudności” (*major stumbling blocks*) towarzyszących procesowi europeizacji tzn. „wskreszenie” (*resurgence*) idei nacjonalizmu jako obrony przed państwem narodowym oraz wzrost „politycznej obojętności” (*political indifference*) wywołującej antagonizm w stosunku do UE. Kolejny rozdział VII, którego autorem jest Henri Vogt pt. „*Politikverdrossenheit*”, *Globalisation and Individualism*” [Globalizm oraz indywiduizm], jest kontynuacją wątku podjętego w rozdziale VI. Autor podkreśla ważność wzrastających indywidualności z jednej strony oraz procesów globalizacji z drugiej strony. Stwierdza, że oba te elementy ograniczają lub nawet uniemożliwiają rozwój europejskiej integracji. W przyszłości w Europie może wzrastać indywiduizm oraz hedonizm. Może zaistnieć przekonanie, że „niewidzialna ręka” (*invisible hand*) UE umacnia procesy globalizacyjne w Europie.

Konkluzją na temat „przyszłości Unii Europejskiej” (*Future of the European Union*) jest rozdział VIII. Sten Berglund prezentuje tu przyszłe scenariusze dla integracji europejskiej. Ilustruje to w formie tabelki wyróżniając m.in. „*Titanic scenario*” „*Status quo*” lub senatusz „zjednoczonych państw Europy” (*United State of Europe*). Opierając się na własnych badaniach, sygnalizuje, że nie da się wyobrazić UE bez demokracji. Tylko demokracja jest określeniem dla „członkostwa” (*membership*), jest fundamentem porozumień, opartych na demokratycznych wartościach, oraz podwaliną instytucji rządowych UE. Autor odcina się od traktowania UE jako „demokratycznego deficytu” (*democratic deficit*). Uważa, że takie głosy będą istnieć dopóty, dopóki zjednoczone państwa Europy nie staną się rzeczywiście jednym federalnym państwem z federalną legislatywą i egzekutywą.

Książka *“The Making of the European Union. Foundations, Institutions and Future Trends”* jest fascynującą i przenikliwą próbą ukazania socjalnej, ekonomicznej i politycznej integracji, obejmującej demokratyczne państwa współpracujące ze sobą w ramach UE. Wyróżnia się poziomem merytorycznym, ujęciem zagadnienia oraz kompletnością podjętych zagadnień. Większość rozdziałów składających się na książkę zawiera interesujące i obiektywne wnioski. Publikacja Stena Berglunda, Joakima Ekmana, Henriego Vogota i Franka H. Aarebrota jest swego rodzaju wyzwaniem dla szerokawej publiczności, włącznie z naukowcami, badaczami nauk społecznych w szczególności nauk politycznych, porównującymi polityki europejskie. Z całą pewnością, tu trzeba się zgodzić z Autorami, będzie się cieszyć dużym zainteresowaniem wśród publicystów i wszystkich tych, którzy są związani z UE, łącznie z „twórcami polityki” (*policy makers*) oraz „osobami cywilnymi” (*civil servants*). Może stać się źródłem debat osób „opierających się” (*bottom up*) postępom procesów integracyjnych.